

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
DLA REMONTU I KONSERWACJI KOŚCIOŁA
P.W. ŚW ANDRZEJA W BARCZEWIE
GM BARCZEWO.**

REJESTR ZABYTKÓW DECYZJA NR REJ.: 266 (B/124) z 20.03.1957

OBIEKT: KOŚCIÓŁ P.W. ŚW. ANDRZEJA

ADRES: BARCZEWO 11-010 PLAC STEFANA BATOREGO 1A,
gm. BARCZEWO

INWESTOR: ZAKON BRACI MNIEJSZYCH
(OO.FRANCISZKANÓW), KLASZTOR BARCZEWO
11-010 PLAC STEFANA BATOREGO 1A,

Ewa Olkowska
PRACOWNIA KONSERWACJI ZABYTKÓW
ul. Katowicka 13 I/122, 10-445 Olsztyn
NIP 739-140-80-50
REGON 510496087

OLSZTYNMARZEC 2017 R

PROGRAMY PRAC KONSERWATORSKICH.

4.1. PRACE INWENTARYZACYJNE I DOKUMENTACYJNE:

1. Wykonanie ortofotomapy powierzchni elewacji objętych pracami, dokumentującej stan zachowania przed rozpoczęciem prac konserwatorskich.
2. Wykonanie detalicznej dokumentacji fotograficznej wraz z typologią zniszczeń.
3. Wykonanie rysunkowej dokumentacji stanu zachowania elewacji na bazie opracowanej wcześniej typologii zniszczeń.
4. Rozpoznanie nawarstwień historycznych oraz wykonanie szczegółowej dokumentacji rysunkowej rezultatów rozpoznania.
5. Prowadzenie na bieżąco rysunkowej i fotograficznej dokumentacji miejsc pobrania próbek do badań fizyko - chemicznych.
6. Prowadzenie na bieżąco rysunkowej i fotograficznej dokumentacji ingerencji w substancję zabytkową (uzupełnienia ubytków, wymiana cegieł itp.).
7. Opracowanie projektów i wizualizacji 3D elementów objętych całkowitą lub częściową rekonstrukcją.
8. Wykonanie ortofotomapy powierzchni elewacji objętych pracami po zakończeniu zadania, w
9. . Opracowanie dokumentacji powykonawczej z dokładnym opisem przeprowadzonych prac.
10. Wyniki badań technologicznych należy opracować oddzielnie w 3 egzemplarzach.
11. Należy uwzględnić zabezpieczenie elewacji przeciwko ptakom. Zabezpieczenie winno uniemożliwić gniazdowanie oraz przebywanie ptaków na parapetach okiennych, w przestrzeniach strychowych oraz na detalu architektonicznym. Winno ono być wykonane w systemie kolców oraz siatek ECOPIC lub równoważnym.
12. Opracowanie dokumentacji powykonawczej z dokładnym opisem przeprowadzonych prac.

5. ZAKRES PRAC KONSERWATORSKICH

5.1. WYMIANA POKRYCIA DACHOWEGO, KONSERWACJA WIĘŻBY DACHOWEJ KOŚCIOŁA

1. Demontaż istniejącego pokrycia dachowego.
2. Oczyszczenie powierzchni drewna za pomocą szczotek drucianych i przez „ostruganie” porażonych elementów
3. Wykonać niezbędne naprawy zdestruowanych elementów konstrukcyjnych poprzez flekowanie, kołkowanie lub wymianę zgodnie z projektem budowlanym.
4. Należy naprawić zniszczone i rozluźnione węzły i połączenia ciesielskie.
5. Dezynfekcja i dezynsekcja drewna np. Adolit M flussig, Multi GS.
6. Impregnacja i wzmocnienie elementów drewnianych żywicą syntetyczną np. Osolan.
7. Zabezpieczenie elementów drewnianych środkiem przeciw pożarowym Fobos.

8. Wykonanie obróbek blacharskich, podokienników z blachy miedzianej.
9. Wykonanie nowego pokrycia z dachówki ceramicznej esówki układanej na łątach
10. Wymiana orynnowania i wykonanie systemu odprowadzenia wód opadowych.

5.2. KONSERWACJA WSCHODNIEJ, PÓLNOCNEJ I POŁUDNIOWEJ ELEWACJI CEGLANEJ KOSCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. ANDRZEJA APOSTOŁA W BARCZEWIE WRAZ Z KAPLICĄ BATORYCH.

1. Przygotowanie powierzchni elewacji do wykonania prac konserwatorskich:
 - Ostrożne mechaniczne usunięcie wtórnych uzupełnień oraz cementowych łat, oczyszczenie powierzchni z cementowych zacieków oraz zapraw iniekcyjnych – prace te należy wykonywać w sposób kontrolowany tak, aby nie naruszyć oryginalnej substancji wątku i wypraw oraz innych cennych elementów. Prace należy prowadzić przy użyciu ręcznych narzędzi.
 - Podczas typowania cegieł do usunięcia i wymiany będzie brany pod uwagę przede wszystkim ich stopień zasolenia oraz dezintegracji i ubytku masy. Niektóre z nich można będzie wyjąć i po uzupełnieniu wmontować odwrotną stroną.
 - Jeśli w trakcie oględzin obiektu stwierdzi się taką konieczność, powierzchnie przed zabiegami wstępnymi należy ostrożnie oczyścić na sucho, zbierając zanieczyszczenia oraz wysolenia.
2. Wstępna konsolidacja osłabionych fragmentów wątku ceglanego, detalu kamiennego oraz tynków:
3. Wytypowanie miejsc do wykonania wstępnej konsolidacji będzie uzależnione od szczegółowych oględzin elewacji z rusztowań, a także po wykonaniu prób czyszczenia z nawarstwień. Jeśli stwierdzi się ryzyko uszkodzenia powierzchni podczas oczyszczania, zabieg wstępnego wzmocnienia będzie konieczny. Ponadto przed przystąpieniem do oczyszczania powierzchni, na których stwierdzi się występowanie warstw malarskich, należy podjąć prace w celu ich zabezpieczenia (podklejenie, konsolidacja z podłożem, uzupełnienie ubytków). Zabieg powinien być wykonany przy zastosowaniu preparatów krzemorganicznych o dobranej do stopnia dezintegracji podłoża zawartości substancji czynnej oraz zapewniającym hydrofilność powierzchni po zakończeniu procesu. Środki należy dobrać na podstawie wyników badań cech fizykomechanicznych reprezentacyjnych fragmentów muru i detali oraz po uprzednio wykonanych próbach aplikacji środków metodą natrysku niskociśnieniowego, ciągłego przepływu i ewentualnie lokalnych iniekcji w odwiertach rdzeniowych (do dyspozycji środki Funcosil Steinfestiger KSE 100, KSE 300, w uzasadnionych przypadkach silnie destruowanych podłoża KSE 500 lub równoważne).
4. Powierzchnie poddane zabiegowi muszą być osłonięte tak, aby zapewnić im wysoką wilgotność i odpowiednią temperaturę zgodnie z kartą techniczną preparatów. W przypadku zaproponowania przez Wykonawcę innych preparatów do tego celu, będzie to dyskutowane z nadzorem konserwatorskim.

5. Usunięcie soli (obniżenie zasolenia), zabezpieczenie przed niszczącym działaniem wody i soli rozpuszczalnych w wodzie

Należy określić źródła zawilgocenia, przeanalizować skuteczność oraz naprawić system odprowadzenia wód opadowych i zweryfikować zabezpieczenie elewacji szczelnymi obróbkami blacharskimi.

Na podstawie badań sorpcyjnych próbek muru w najbardziej zasolonych miejscach należy oznaczyć krytyczne wartości wilgotności względnej w różnych miejscach elewacji, w których następuje uruchamianie i migracja soli. Na podstawie tego badania należy wytypować miejsca do wykonania prób ekstrakcji soli do rozszerzonego środowiska, a po ich przeprowadzeniu ocenić skuteczność zabiegu. Następnie w porozumieniu z nadzorem konserwatorskim zostanie podjęta decyzja o zakresie przeprowadzenia odsolenia. W celu odsolenia (obniżenia stopnia zasolenia) należy zastosować metodę swobodnej migracji osmotycznej do rozszerzonego środowiska; w warunkach powietrzno-suchych do całkowitego wyschnięcia okładu. W miejscach o krytycznym stopniu zasolenia zabieg należy wykonywać do uzyskania 50% wartości początkowej zasolenia. Cały proces musi być kontrolowany laboratoryjnie. Do zabiegu należy użyć kompresy odsalające:

- - najlepiej okłady z mat celulozowych lub z pulpy celulozowej nasączonej wodą destylowaną np. Remmers Entsalzungskomprese lub równoważne)
- - ewentualnie okłady na bazie kaolinu i bentonitu wykonane we własnym zakresie
- - w bardzo zasolonych i obciążonych solami podłożach pod rozwagę mogą zostać brane tracone tynki kompresowe odporne na siarczany (np. Remmers Kompressenputz lub równoważne).
- Nie będą rozważane środki do tzw. neutralizacji soli - przeprowadzania soli w postaci nierozpuszczalną w wodzie ze względu na możliwość znacznego uszczelnienia porowatych struktur muru po takich zabiegach.

6. Prace naprawcze na elewacjach.

Należy rozważyć, czy niektóre z tych prac nie powinny być przeprowadzone jeszcze przed zabiegiem odsalania, tak, aby zwiększyć skuteczność ekstrakcji soli. Do koniecznych prac należą:

- - usunięcie zdeintegrowanych popękanych zapraw łączących i klejących ze szczelin,
- - klejenie spękanych (lub dawniej klejonych) fragmentów muru
- - wzmocnienie strukturalne oraz wypełnienie pustek i szczelin w strukturze elewacji
- - przemurowywania
- - inne nie wymienione, które będą konieczne po dokładnej ekspertyzie in situ

7. Do wypełnienia i naprawy pęknięć oraz szczelin powstałych wskutek pracy murów należy stosować technologię Hilti lub równoważną.

8. Oczyszczenie elewacji z nawarstwień.

W zależności od stopnia zabrudzenia powierzchni, rodzaju nawarstwień oraz rodzaju i stanu podłoża należy dobrać metodę, która nie naruszy naturalnej patyny i nie spowoduje uruchomienia soli, a pozwoli na usunięcie z powierzchni wszystkich nawarstwień korozyjnych. Wszystkie techniki oczyszczania należy przetestować na wskazanych

fragmentach muru przed ich zastosowaniem. Po wykonaniu stosownych prób każda z metod będzie zatwierdzana przez nadzór konserwatorski. Każdy etap oczyszczania musi być w pełni kontrolowany, prowadzony selektywnie, stopniowo. Pył należy sukcesywnie usuwać i wywozić z miejsca prowadzenia prac.

W przypadku stwierdzenia warstw barwnych oraz stopnia zniszczenia struktury podłoża uniemożliwiającego skuteczne oczyszczenie, należy te miejsca wzmocnić preparatami krzemoorganicznymi do uzyskania efektu hydrofilności powierzchni. Do oczyszczania należy przyjąć kilka różnych technik:

9. Delikatne czyszczenie na sucho metodą strumieniowego ścierania (Le Gommage, Rotec, Tezana) – jako metodę podstawową do zastosowania na większości elewacji. Rodzaj (pudry mineralne lub roślinne: piasek kwarcowy, mikrokulki szklane, pył marmurowy, zmielone skorupki orzecha, mikrokryształiczne proszki węgla sodu lub inne) wielkość, twardość i kształt cząstek ścierniwa oraz wszelkie parametry sprężonego powietrza podającego ścierniwo należy dobrać tak, aby skuteczność oczyszczenia była optymalna.
10. W miejscach, w których nie można zastosować metody ścierniej lub nie daje ona zadowalającego efektu należy zastosować alternatywne sposoby oczyszczania:
 - - przegrzaną czystą parę wodną
 - - preparaty chemiczne (bez aktywnego chloru) zawierające środki powierzchniowocenne, np. Schmutzlöser f-my Remmers lub równoważne środki) i ewentualnie substancje czynne o odczynie lekko kwaśnym zawierające fluorek amonu (typu Fassadenreiniger-Paste f-my Remmers lub alternatywne), środki do usuwania powłok malarskich (np. AGE f-my Remmers, KEIM Dispersionsentferner lub równoważne) w połączeniu ze strumieniem pary wodnej. Zakres stosowania metody oczyszczania parą wodną oraz preparatów chemicznych musi być minimalny ze względu na konieczność ograniczenia użycia wody (w przypadku preparatów chemicznych koniecznej do ich splukiwania). Należy ściśle przestrzegać zaleceń producentów preparatów dotyczących wszelkich parametrów pracy.
 - - inne metody mogą być przedyskutowane z nadzorem konserwatorskim
 - Użycie kwasu fluorowodorowego ze względu na wysokie niebezpieczeństwo podczas pracy oraz duże prawdopodobieństwo zanieczyszczenia środowiska nie może być rozpatrywane w żadnym wypadku.

11. Eliminacja szkodliwych drobnoustrojów oraz zapobieganie ich rozwojowi.

W zależności od rodzaju zidentyfikowanych w badaniach czynników degradacji biologicznej powinny zostać dobrane środki usuwające ich przyczynę oraz przeciwdziałające ich ponownemu rozwojowi. Szczególną uwagę należy poświęcić zakażeniu murów bakteriami nitryfikacyjnymi, a efekt bardzo charakterystycznego pylenia się cegieł jest skutkiem ich działania. Oprócz unieszkodliwienia drobnoustrojów należy wziąć pod uwagę opracowanie metody skutecznego wieloletniego zabezpieczenia przed ponownym zarażeniem.

Do eliminacji bakterii nitryfikacyjnych w stosowaniu są Biotin S i R oraz Algat firmy Atlax, których skuteczność nie została jeszcze potwierdzona badaniami, dlatego w programie badawczym należy wziąć pod uwagę kompleksowe rozpoznanie problemu: identyfikacja drobnoustrojów, zakres zarażenia oraz metodyka zwalczająca.

Do dezynfekcji zwalczającej innego rodzaju mikroorganizmy (bakterie, glony, grzyby, mchy, porosty) należy wybrać gotowe preparaty typu BFA i Grünbelag-Entferner f-my Remmers

lub Sto —Prim Fungal, KEIM Algicid Plus, Aseptina APM w roztworze alkoholowo-wodnym, lub alternatywne, wolne od aktywnego chloru preparaty.

12. Strukturalne wzmocnienie.

Końcowy zabieg strukturalnego wzmocnienia powinien być przeprowadzony za pomocą środków i metod podanych w pkt. 2., jeśli zachodzi taka potrzeba.

13. Uzupelnienia ubytków w ceglach.

Na podstawie wcześniej wykonanych badań cegieł zastosowanych w elewacji należy dobrać odpowiednie mineralne materiały do uzupełnień, tak aby po związaniu cechowały się podobnymi parametrami fizykomechanicznymi oraz trwałą kolorystyką scalającą. Masa musi być założona na odpowiednio przygotowane podłoże (odpylone, o dobrej przyczepności, w przypadku nieco większych ubytków oraz narożników wzmocnione stelażem z niekorodującego materiału).

Do tego celu należy zastosować gotowe produkty wypróbowane do tego typu prac, jak np. barwione w masie zaprawy mineralne na bazie wapna trasowego Tubag Steinersatzmasse NSR 0,4; lub mineralna zaprawa Remmers Restauriermörtel (wersja miękka) lub równoważne; należy przewidzieć zamówienie specjalnie przygotowanych na ten cel zapraw przez producentów w celu dopasowania właściwości uzupełnień do właściwości podłoża.

Przy uzupełnianiu nieco głębszych ubytków należy stosować nadbudowanie zaprawą podkładową spełniającą wymogi konserwatorskie.

Duże ubytki w ceglach należy uzupełnić metodą flekowania dobierając ich rodzaj i parametry na podstawie wyników badań petrograficznych i technologicznych oryginalnego materiału oraz dostosowując ich cechy fizykomechaniczne.

Do uzupełnienia wątku ceglanego należy użyć cegieł z rozbiórki, wolnych od soli. W razie potrzeby należy przewidzieć wypalenie cegieł o odpowiednich parametrach.

14. Spoinowanie wątku ceglanego.

Zdegradowane spoiny należy usunąć maksymalnie do głębokości 3-4 cm i wymienić na nowe zaprawami mineralnymi spełniającymi wymogi konserwatorskie, o odpowiednich parametrach fizykomechanicznych oraz estetyce zbliżonej do cech zapraw historycznych (ewentualnie o słabszej odporności mechanicznej). Zakres wymiany spoin oraz dobór rodzaju nowej spoiny będzie dyskutowany z nadzorem konserwatorskim.

15. W zależności od rodzaju zachowanej spoiny historycznej należy zastosować:

Jako imitację spoiny historycznej zaprawę opartą na wapnie wytwarzanym tradycyjną technologią gaszenia „na sucho”, bez dodatku cementu, zawierającą grudki wapna oraz specjalnie dobraną mieszankę czystych kruszyw i pigmentów (Remmers Kalkspatzenmörtel lub równoważną). Tym materiałem należy uzupełnić spoiny suchych partii murów nie obciążonych solami. W razie potrzeby uzyskania innego charakteru zaprawy należy zastosować zaprawę zawierającą tras reński np. Tubag Trass Kalk Fugensaniermörtel, Remmers Fugenmörtel z trassem (lub równoważne), w kolorze dobranym lokalnie.

W partiach obciążonych solami i nadmiernie zawilgoconych należy zastosować elastyczną zaprawę o wysokiej wytrzymałości i powierzchni wewnętrznej np. Tubag Trass Pflaster Fugenmörtel lub Tubag Porenfugmörtel (lub równoważne). Powyższe zaprawy należy

przygotować w kolorach zgodnych z kolorystyką spoin historycznych lekko jaśniejsze. Należy uwzględnić fakt, że w miejscach silnie zasolonych mogą one być stale ściemniałe, chłonąc wilgoć z murów.

Partie muru, w których zalega woda i śnieg powinny być wyspoinowane zaprawą hydrauliczną o wysokiej przyczepności i elastyczności, modyfikowaną plastyfikatorem. Zaprawa powinna być paroprzepuszczalna, odporna na wodę i mróz oraz inne niszczące czynniki atmosferyczne (np. Fugenmörtel ECC firmy Remmers lub równoważne).

16. Hydrofobizacja powierzchni muru.

5.3. KONSERWACJA I REKONSTRUKCJA HISTORYCZNYCH WYPRAW - ELEWACJA ZACHODNIA, BŁĘDY ELEWACJI WSCHODNIEJ.

1. Usunięcie wszystkich XX-wiecznych tynków oraz cementowych wypraw leżących na murze ceglanym i historycznych wyprawach wapienno-piaskowych.
2. Doczyszczenie oryginalnych tynków.
3. Wykonanie koniecznych napraw murarskich wątku ceglanego.
4. Przegląd i klasyfikacja cegieł pod kątem ewentualnej wymiany.
5. Usunięcie całkowicie zdegradowanej cegły i rozebranie fragmentów muru zakwalifikowanych do przemurowania.
6. Przeprowadzenie zabiegów odsalających w partii przyziemia.
7. Wzmocnienie strukturalne zdestruowanych cegieł z zastosowaniem środków konserwatorskich dla cegły.
8. Uzupełnienie i wmurowanie brakujących cegieł w lico muru.
9. Przemurowanie luźnych fragmentów elewacji.
10. Uzupełnienie mniejszych ubytków w cegle zaprawami o odpowiedniej odporności na zewnętrzne warunki atmosferyczne.
11. Wypełnienie i naprawa pęknięć oraz szczelin powstałych w skutek pracy murów.
12. Uzupełnienie ubytków wyprawy historycznej w odpowiednio dobranym kolorze - rodzaj i charakter wyprawy zostanie wybrany po wykonaniu badań oryginalnych tynków w uzgodnieniu z Urzędem WKZ.

Należy wypełnić nie konstrukcyjne drobne rysy oraz podkleić rozwarstwienia tynków. Dobór materiałów do poszczególnych etapów prac będzie przedyskutowany z nadzorem konserwatorskim.

Zalecane materiały do wypełnienia rys: Funcosil Historic Kalkspachtel Fein <3mm, Funcosil Historic Kalkspachtel 2-5mm, szpachlówka czysto wapienna f-my Keim do rys>5mm, lub Równoważne materiały do podklejania rozwarstwień: preparat wzmacniający w systemie KSE 500 STE Remmers z kruszywami A i B (w połączeniu ze wzmacnianiem struktury tynku preparatami KSE 100 i KSE 300), materiały oparte na wapnie dyspergowanym, preparaty oparte na tzw. nanocząsteczkowym wodorotlenku wapnia, preparaty z serii PLM (PLM-A, PLM-M firmy CTS), preparat Albaria firmy Bresciani lub inne materiały o optymalnych parametrach i odporności na czynniki zewnętrzne przetestowane w praktyce.

13. Uzupełnienie ubytków w tynkach:

W zależności od wielkości ubytków do tego celu należy zastosować materiały oparte na tradycyjnych technologiach wapiennych (np. Remmers Historic Kalkspatzenmörtel, Funcosil Historic Kalkspachtel lub równoważne) bez dodatku innych spoiw, lub z dodatkiem spoiwa trasowego, o parametrach zbliżonych do wypraw historycznych na elewacji.

14. Scalenie kolorystyczne wątku ceglanego, detali kamiennych i tynków, punktowanie i ewentualna rekonstrukcja warstwy malarskiej w wyprawach tynkarskich.

Prace scalające i rekonstrukcyjne należy wykonać przy użyciu tradycyjnych technik malarskich w celu uzyskania zbliżonego do oryginału efektu estetycznego. Przy doborze techniki należy się kierować poza tym uzyskaniem wysokiej odporności na warunki zewnętrzne. Sugeruje się użycie czysto wapiennych farb ze spoiwem z wapna dyspergowanego (Remmers Funcosil Historic Kalkfarbe i Funcosil Historic Kalk-Volltonfarbe lub równoważne). W przypadku punktowań i scaleń kolorystycznych należy poza tym kierować się parametrem odwracalności materiałów.

W przypadku elementów przeznaczonych do hydrofobizacji może być brana pod uwagę technika malarska oparta na emulsji silikonowej (np. farby Historic Lasur firmy Remmers lub równoważne)

Zakres punktowań i rekonstrukcji malarskich będzie dyskutowany z nadzorem konserwatorskim.

15. Hydrofobizacja

Należy wziąć pod uwagę przeprowadzenie zabiegu hydrofobizacji strukturalnej wybranych elementów elewacji, zwłaszcza detali kamiennych oraz poziomych i skośnych powierzchni narażonych na stałe zaleganie wody i śniegu, a także wypraw tynkarskich. Decyzja o zakresie hydrofobizacji oraz dobór środków do tego celu zostanie podjęta w uzgodnieniu z nadzorem konserwatorskim. Zabieg ten należy prowadzić do maksymalnego nasycenia powierzchni impregnowanej preparatem, a następnie powtórzyć kilkakrotnie.

5.4. PRACE ZIEMNE

1. Obniżenie i wyprofilowanie spadku terenu wokół kościoła.
2. Kontrola i udrożnienie rur spustowych oraz wykonie napowierzchniowego odprowadzenia wody opadowej.

5.5. KONSERWACJA STOLARKI DRZWIOWEJ.

1. Należy dokonać przeglądu poszczególnych elementów konstrukcyjnych oraz stolarskich pod kątem stanu zachowania oraz rozpoznania budowy technicznej i rodzaju opracowania powierzchni. Dopuszcza się możliwość, że elementy wtórne nie spełniające swej funkcji i bardzo zniszczone muszą być zastąpione nowymi.
2. Odślonięcie oryginalnych warstw wymalowani na stolarce drzwiowej
3. Podklejenie i zabezpieczenie pierwotnej warstwy malarskiej.

4. Dezynfekcja i dezynsekcja drewna.
5. Impregnacja wzmacniająca strukturalnie zniszczonych elementów stolarki.
6. Wykonanie koniecznych napraw stolarskich i wstawienie fleków drewnem dobranym gatunkowo do poszczególnych elementów.
7. Założenie gruntów w miejscach ubytków
8. Scalenie kolorystyczne kitów i nowych wstawek z oryginalną warstwą malarską stolarki okiennej i drzwiowej. Należy przewidzieć malowanie laserunkowe lub półkryjące.
9. Wszystkie elementy okuciowe w stolarce należy poddać kompleksowej konserwacji wg metodyki podanej poniżej, a następnie zamontować na swoich pierwotnych miejscach. Ewentualna rekonstrukcja okuć, klamek i zawiasów oraz innych elementów metalowych stolarki.

5.6. KONSERWACJA OKIEN

1. Oczyszczenie metalu z nawarstwień w postaci przemalowań i produktów korozji metalu.
2. Naprawy ślusarskie
3. Ewentualna rekonstrukcja brakujących elementów
4. Zabezpieczenie metalu kortaniną
5. Trzykrotne malowanie elementów metalowych wysokiej jakości farbą chemoutwardzalną do metalu zgodnie z ustaloną kolorystyką.
6. Wykonanie nowych szkła ze szkła jasielskiego o naturalnej barwie.
7. Wykonanie szkła w kaplicy – szkłem ręcznie ciągniętym o naturalnej barwie.
8. Wykonanie dodatkowego szklenia od wewnątrz.

5.7. KONSERWACJA SKLEPIEŃ I ŚCIAN WEWNĘTRZNYCH W KOŚCIELE

1. Usunięcie grubej warstwy farb z powierzchni ścian.
2. Odślonięcie historycznych warstw pobiał i polichromii
3. Doczyszczenie powierzchni pobiał i polichromii.
4. Częściowe usunięcie starych kitów
5. Dezynfekcja odśloniętych tynków - 2% roztwór BiotinuR w alkoholu – dezynfekcja polichromii.
6. Konsolidacja tynków i pobiał - 3% roztwór Paraloidu w acetonie – utrwalanie warstwy pobiał, syntetyczne wapno hydrauliczne PLM- AL., dyspersja wodna żywicy akrylowej Primal AC 33
7. Wykonanie koniecznych napraw murarskich wątku ceglanego.
8. Przegląd i klasyfikacja cegieł pod kątem ewentualnej wymiany.

9. Usunięcie całkowicie zdegradowanej cegły i rozebranie fragmentów muru zakwalifikowanych do przemurowania.
10. Przeprowadzenie zabiegów odsalających.
11. Wzmocnienie strukturalne zdestruowanych cegieł z zastosowaniem środków konserwatorskich dla cegły.
12. Przemurowanie luźnych fragmentów ścian.
13. Uzupelnienie mniejszych ubytków w cegle zaprawami mineralnymi.
14. Wypełnienie i naprawa pęknięć oraz szczelin powstałych w skutek pracy murów. Do wypełnienia i naprawy pęknięć oraz szczelin powstałych wskutek pracy murów należy stosować technologię Hilti lub równoważną.
15. Założenie kitów i łat wapienno – piaskowych - zaprawa wapienno-piaskowa (wapno lasowane i piasek kwarcowy w proporcji 1:2,5 z niewielkim dodatkiem żywicy akrylowej Primal E 330)
16. Uzupelnienie pobiał - pobiała wapienna (wapno dołowane 1:1 z woda, z dodatkiem Primalu AC 33, pokostu lnianego, mleka i pigmentów MIXOL)
17. Wykonanie retuszy scalającego- farby akwarelowe i temperowe Winsor&Newton oraz Karmański – retusz warstwy malarskiej
18. Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej

5.8. KONSERWACJA POSADZKI

Przed przystąpieniem do prac konserwatorskich należy wykonać dokumentację fotograficzną, rysunkową oraz stanu zachowania obiektu.

- Po usunięciu płyt kamiennych (pod nadzorem archeologicznym) należy przeprowadzić badania archeologiczne na odsłoniętych fragmentach podłogi.

KAMIEŃ NATURALNY - WAPIEŃ

- Podklejenie odspojonych warstw kamienia w przypadku spękań dyspersją epoksydową np. Becopox lub równoważnym.
- Impregnacja zdeintegrowanych fragmentów kamienia preparatem przeznaczonym do wzmacniania średnioporowatych, nasiąkliwych materiałów, działających na zasadzie wytrącenia się czystego mineralnego, amorficznego uwodnionego żelu dwutlenku krzemu stanowiącego spoiwo. Mineralne spoiwo krzemionkowe zastąpi utracone w wyniku wietrzenia spoiwo pierwotne np. KSE 300 lub równoważne.
- Uzupelnianie ubytków formy rzeźbiarskiej masą sztucznego kamienia.

Zaprawa do uzupelniania ubytków w kamieniu naturalnym powinna charakteryzować się dużą plastycznością. Materiał rekonstrukcyjny powinien być modyfikowaną mieszanką

mineralną wapienno – trassową z dodatkiem kruszyw o frakcji 0 – 0,5 mm i posiadać zbliżone parametry fizyczne i mechaniczne do uzupełnianych kamieni. Zaprawa powinna zawierać modyfikatory pozwalające na nakładanie masy w warstwach od 2 do 50 mm. Proponuje się dodatki takich ulepszczy jak żywice redyspersyjne oraz dodatki zeolitu, w celu otrzymania modyfikowanego kompozytu o mieszanym spoiwie polimerowo – cementowym. Kompozycje takie posiadają lepszą wytrzymałość na ścislenie i zginanie dodatek puzzolan obniża skurcz liniowy oraz poprawia plastyczność zaczynu.

- W przypadku dużych ubytków i rozległych rekonstrukcji proponuje się zastosowanie fleków z kamienia naturalnego. Silnie zniszczone i popękane płyty zaleca się wymienić na nowe, uszkodzone zakonserwować i przenieść w miejsca mniej uczęszczane.
- Impregnacja hydrofobowa całej powierzchni kamienia preparatem hydrofobowym na bazie siloksanów. Preparat powinien być przeznaczony do kamienia naturalnego.

KAMIEŃ NATURALNY - WAPIEŃ

- Impregnacja zdeintegrowanych fragmentów kamienia preparatem przeznaczonym do wzmacniania średnioporowatych, nasiąkliwych materiałów, działających na zasadzie wytrącenia się czystego mineralnego, amorficznego uwodnionego żelu dwutlenku krzemu stanowiącego spoiwo. Mineralne spoiwo krzemionkowe zastąpi utracone w wyniku wietrzenia spoiwo pierwotne np KSE 300 lub równoważne.
- Uzupełnianie ubytków formy rzeźbiarskiej masą sztucznego kamienia RestauroTop firmy KEIM lub równoważne
- Zabezpieczenie warstwy kamienia powłoką hydrofobową - Lotexan firmy KEIM.

OSADZENIE PŁYT, UZUPEŁNIENIE SPOINY

- Po przeprowadzonych badaniach archeologicznych, płyty powinny zostać ponownie osadzone na półsuchej zaprawie o spoiwie trasowym.
- Zaprawa do spoinowania kamiennych płyt okładzinowych powinna być modyfikowaną mieszanką mineralną wapienno – trassową z dodatkiem kruszyw o frakcjach 0-1mm np. TrassFuge firmy Optolith lub równoważne.

TERAKOTA NIEPOROWATA - PŁYTKI Z KAPLICY DZIAŁYŃSKICH

- Demontaż uszkodzonych płytek
- Wyczyszczenie posadzki za pomocą strumienia podgrzanej pary wodnej.
- Uzupełnienie brakujących płytek kształtkami wykonanymi na zamówienie, teksturą i kolorem identycznymi z oryginalnymi
- Uzupełnienie spoin zaprawą o obniżonej nasiąkliwości Optomur VOR fug lub równoważnym.

TERAKOTA POROWATA - GOTYCKIE PŁYTKI I CEGŁY ZNAJDUJĄCE SIĘ PRZY OLTARZACH

- Demontaż płytek
- Strukturalna impregnacja preparatem przeznaczonym do wzmacniania średnioporowatych, nasiąkliwych materiałów, działających na zasadzie wytrącenia się czystego mineralnego, amorficznego uwodnionego żelu dwutlenku krzemu stanowiącego spoiwo. Mineralne spoiwo krzemionkowe zastąpi utracone w wyniku wietrzenia spoiwo pierwotne np. KSE 300 firmy Remmers lub równoważne.
- Hydrofobizacja płytek preparatem SNL firmy Remmers lub równoważnym.
- Ułożenie płytek w pierwotnych miejscach na półsuchej zaprawie o spoiwie trasowym.

TERAKOTA POROWATA - GOTYCKIE PŁYTKI I CEGŁY ZNAJDUJĄCE SIĘ PRZY OLTARZACH

- Demontaż płytek
- Strukturalna impregnacja preparatem przeznaczonym do wzmacniania średnioporowatych, nasiąkliwych materiałów, działających na zasadzie wytrącenia się czystego mineralnego, amorficznego uwodnionego żelu dwutlenku krzemu stanowiącego spoiwo. Mineralne spoiwo krzemionkowe zastąpi utracone w wyniku wietrzenia spoiwo pierwotne np. KSE 300 firmy Remmers lub równoważne.
- Hydrofobizacja płytek preparatem SNL firmy Remmers lub równoważnym.
- Ułożenie płytek w pierwotnych miejscach na półsuchej zaprawie o spoiwie trasowym.

PŁYTY I WYLEWKI BETONOWE

- Należy usunąć płyty oraz wylewki betonowe znajdujące się w kościele oraz kruchtach kościoła.
- Należy uzupełnić brakujące fragmenty okładziny kamiennej z płyt z wapieni zbitych, rozmiarami pasującymi do tych występujących.

ELEMENTY METALOWE

1. Zabezpieczanie elementów metalowych przed korozją: Sika FerroGard 903 (firmy Sika Poland)
 - stosowany w formie iniekcji zabezpieczających osadzone wewnątrz muru fragmenty kotew,
 - oczyszczanie fragmentów ponad powierzchnią muru z produktów korozji za pomocą mikropiaskarki (piasek), pokrycie preparatem antykorozyjnym ZINGA firmy Zingametall Poland oraz zunifikowanie farbą do metalu.

Opracowała

Ewa Olkowska

DYPLOM UKOŃCZENIA STUDIÓW

ODPIS UNIWERSYTET M. KOPERNIKA
W TORUNIU

podpis Olkowska Ewa

Nr 979
(numer dyplomu)

DYPLOM

Ewa Olkowska

urodzona dnia 10 stycznia 1954 r.

w Kypinie

odbyła studia własne

magisterskie - dzienne
na Wydziale Sztuk Pięknych

w zakresie konserwacji
i restauracji malarstwa

i rzeźby polichromowanej
z wynikiem dobrym

I po spełnieniu wymogów określonych
obowiązującymi przepisami uzyskała

w dniu 3 grudnia 1979 r.

tytuł magistra konserwacji
i restauracji dzieł sztuki

REKTOR

Prof. Toruń

DZIEKAN

1979

Ewa Olkowska

10 – 687 Klebark Wielki 2 D

Dyplom ;UMK – Toruń rok 1979 w zakresie ;konserwacja malarstwa sztalugowego, ściennego i rzeźby polichromowanej.

Od 1979 roku praca w PP. Pracowni Konserwacji Zabytków w Olsztynie na stanowisku kierownika zespołu. 10 lat pracy przy obiektach w tej pracowni oraz około 2 lat w Pracowni Konserwacji Zabytków w Łodzi na stanowisku głównego specjalisty.

1988 rok – ukończenie studiów podyplomowych na UMK w Toruniu.

1991 nominacja na rzeczoznawcę Ogólnopolskiej Rady Konserwatorów Dzieł Sztuki.

1995 roku mianowanie na rzeczoznawcę Ministra Kultury i Sztuki w zakresie malarstwa sztalugowego, ściennego i rzeźby polichromowanej. Funkcja pełniona do 2001 roku.

1999r wybór na prezesem Towarzystwa Opieki nad Zabytkami w Olsztynie i funkcja pełniona ponad 10 lat .

Dorobek konserwatorski;

Prace poza granicami kraju.

Prace konserwatorskie przy rekonstrukcji malowideł na deskach stropowych, belkach, Rheda- Wiedenbruck (RFN), Hauss Ausell (1983-1984 r.)

Kierownictwo prac badawczych przy polichromii w Domu Reyterna w Rydze oraz prace odkrywkowe w dwóch kamienicach na Starym Mieście w Rydze – praca wykonana dla Pracowni Konserwacji Zabytków w Zamościu(1986 – 1987)

Prace konserwatorskie przy malowidłach ściennych i na sklepieniu kościoła w Jasov w Czechosłowacji(1988 r.)

Polska

Konserwacja malowideł ściennych w Kanonii we Fromborku, polichromie gotyckie w Dzietrychowcie, w Dobrym Mieście, na zamku w Lidzbarku Warmińskim, w kościele p.w. św. Jana Chrzciciela w Tłokowie, zabezpieczanie polichromii Meyera w Świętej Lipce, w Stoczku Klasztornym, konserwacja malowidła Ucieczka św. Rodziny do Egiptu w prezbiterium kościoła św. Józefa w Olsztynie,(współpraca z Izabelą Świętochowską), konserwacja malowidła w reprezentacyjnej Sali NSA w dawnej Dyrekcji Kolejowej (współpraca z Izabelą Świętochowską), konserwacja polichromii ściennych w kościele p.w. Znalezienia Krzyża świętego w Klebarku Wielkim

Od 1993 – 2006 r. roku współpraca w pracowni autorskiej z mgr Barbarą Kulczyńską Nowak ; Ważniejsze wspólne realizacje - konserwacja dwóch barokowych ołtarzy z kolegiaty w

Pułtusku, dwóch barokowych ołtarzy i jednego manierystycznego z kościoła p.w. św. Jana Chrzyciela w Tłokowie, ołtarza barokowego z Kadyn, ołtarzy manierystycznych; z Jezioran, Dźwierzut konserwacji prospektu organowego z Pasymia, konserwacji prospektu organowego dużego z katedry w Olsztynie, konserwacja łoża finckensteinów z kościoła ewangelicko metodystycznego w Dąbrównie, ołtarza głównego w kościele w Jezioranach. Konserwacja manierystycznej ambony w kościele ; św. Jerzego w Kętrzynie, w kościele ewangelicko metodystycznym w Pasymiu i w Dźwierzutach. Konserwacja ołtarza głównego w kościele św. Anny w Lubawie (uczestnictwo w pracach prowadzonych przez firmę Gorek (Restauro). Konserwacji grupy rzeźb z warsztatu Perwangera w kościele w Orniecie.

Konserwacja obrazów na podobrazii płóciennym lub drewnianym z XVI, XVII i XVIII wieku z Kętrzyna , Bakałarzewa, Barczewa, Studziennicznej obrazy ołtarzowe, obrazy z Muzeum w Olsztynie i Suwałkach (autorstwa Ludwika de Laveaux, Sidorowicza, Okunia, Chełmońskiego itd

Ważniejsze prace konserwatorskie w Olsztynie po 2006 roku; Współkatedra św. Jakuba Starszego– prospekt organowy mały, ołtarz boczny św. Józefa ,XVI wieczny świecznik drewniany z głową jelenia (współpraca z Izabelą Świętochowską), XVI wieczny świecznik z rzeźbioną dwustronnie figurą Matki Bożej z Dzieciątkiem, aranżacja nowego ołtarza Chrystusa Miłosiernego(współpraca z Izabelą Świętochowską). Chrystus w ciemnicy – nowa rzeźba - położenie polichromii, aranżacja obrazu św. Antoniego , konserwacja rzeźb umieszczonych na filarach, cokołów i baldachimów..Aranżacja i wykonanie nowego baldachimu nad tronem arcybiskupa w prezbiterium kościoła, wykonanie kopii rzeźby św. Jakuba (oryginał w Muzeum w Kętrzynie), aranżacja i wyeksponowanie relikwiarza św. Wojciecha, konserwacja XVIII wiecznej rzeźby Chrystusa Zmartwychwstałego ...

Kościół ewangelicki w Olsztynie – konserwacja XIX w.; ambony, chrzcielnicy , prospektu organowego i ołtarza głównego.

Kościół garnizonowy w Olsztynie- konserwacja XIX wiecznego prospektu organowego.

Kościół św. Józefa w Olsztynie- konserwacja XIX wiecznego prospektu organowego, trzech ław, czternastu stacji drogi krzyżowej.

Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie konserwacja XVI wiecznego epitafium (współpraca z Izabelą Świętochowską), konserwacja sztukaterii na suficie (współpraca z Jadwigą Korpacz). Konserwacja Tablic Kopernika (wykonanych ręką Kopernika) praca z J. Korpacz.

Klebark Wielki kościół pod wezwaniem Znalezienia Krzyża Świętego– całość wnętrza - konserwacja dwóch XIX wiecznych ołtarzy bocznych, ołtarza głównego, ambony i polichromii ścian i sklepienia.

Głotowo- konserwacja barokowego ołtarza głównego w kościele pod wezwaniem Najświętszego Zbawiciela , konserwacja grupy rzeźbiarskiej z XIV ,XIII kaplicy Drogi krzyżowej Kalwarii Głotowskiej, konserwacja dwóch ścian w prezbiterium z marmoryzacją , aranżacja nowego ołtarza i ambony.

Dobre Miasto- konserwacja prospektu organowego, konserwacja manierystycznego obrazu Złożenie do grobu, konserwacja rzeźby Chrystusa Zmartwychwstałego. Konserwacja gotyckiej rzeźby Madonny, gotyckiej rzeźby Tronu Łaski.

Pułtusk- dwa boczne barokowe ołtarze z kaplic św. Wilgefortis i św, Franciszka

Sochaczew – nadanie polichromii i złocień na nowo wykonany ołtarz w kaplicy bocznej.

Kościół św. Andrzeja Apostoła w Barczewie-konserwacja rokokowej ambony, feretronu, obrazów Cud św. Antoniego, aranżacja nowej chrzcielnicy,.

Współpraca z Muzeum we Fromborku. Przygotowanie obiektów do trzechwystaw o śmierci , cudownych uzdrowicielach, aniołach.....

Frombork Bazylika Archikatedralna Wniebowzięcia NMP i św. Andrzeja-wykonanie aranżacji nowej ambony marmoryzacje ,złocenia.

Liczne nadzory nad pracami konserwatorskimi prowadzonymi na terenie województwa warmińsko mazurskiego wykonywane razem z panią Marią Erdman Przełomieć .

-Górowo Iławeckie- polichromowany strop w kościele greckokatolickim p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego,

-Strop renesansowy w nawie głównej kościoła p.w. św. Anny w Lubawie

-XVII wieczny strop w prezbiterium kościoła św. Anny w Lubawie ze scenami z życia św. Franciszka - prace prowadzone przez Aleksandra Nowakowskiego.

-Kościół w Klewkach p.w. świętych Walentego i Rocha - wyposażenie kościoła - prace wykonywane przez firmę GiM

-.Olsztyn-polichromowany XIX wieczny strop w kościele ewangelickim – prace wykonywane przez Izabelę Świętochowską.

-Rychnowo - wnętrze kościoła-drewniany polichromowany strop,gotycki ołtarz, polichromie na ścianach....- wykonawca Izabela Świętochowska,

-Polichromowany strop w kościele w Dąbrównie – firma Konserwator,

-Olsztyn kościół św. Wawrzyńca –dwa ołtarze boczne prace wykonywane przez Aleksandrę Marszałkowską.

Liczne prace badawcze elewacji i wnętrz kamienic ,pałaców, bram na terenie województwa warmińsko mazurskiego.